Vol 3 Issue 8 Sept 2013

ISSN No : 2230-7850

Monthly Multidisciplinary Research Journal

Indian Streams Research Journal

Executive Editor

Ashok Yakkaldevi

Editor-in-chief

H.N.Jagtap

Welcome to ISRJ

RNI MAHMUL/2011/38595 **ISSN No.2230-7850**

Indian Streams Research Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial Board readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

International Advisory Board

Flávio de São Pedro Filho
Federal University of Rondonia, Brazil

Kamani Perera
Regional Centre For Strategic Studies, Sri Lanka

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya [Malaysia]

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Titus Pop

Mohammad Hailat
Dept. of Mathmatical Sciences, University of South Carolina Aiken, Aiken SC 29801

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Catalina Neculai
University of Coventry, UK

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

George - Calin SERITAN
Postdoctoral Researcher

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Ghayoor Abbas Chotana
Department of Chemistry, Lahore University of Management Sciences [PK]

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Horia Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Ilie Pintea,
Spiru Haret University, Romania

Xiaohua Yang
PhD, USA

Nawab Ali Khan
College of Business Administration

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University, Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University, Kolhapur

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary, Play India Play (Trust),Meerut

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune

K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

Sonal Singh

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Yalikar
Director Managment Institute, Solapur

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU, Nashik

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

S.KANNAN
Ph.D , Annamalai University,TN

Satish Kumar Kalhotra

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.isrj.net

Indian Streams Research Journal
Volume-3, Issue-8, Sept-2013
ISSN 2230-7850

Available online at www.isrj.net

वर्ग अध्यापनासाठी आवश्यक शिक्षक विचार प्रकियेसंदर्भात शिक्षक प्रशिक्षणाच्या सद्यस्थितीचा चिकित्सक अभ्यास

एन. आर. सप्रे ,जाधव संदीप सिताराम
मार्गदर्शिका शिक्षणशास्त्र विभाग,शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.
एम.फील संशोधक,

सारांश :विचार हा शब्द फार व्यापक अर्थाने जीवनात ठिकठिकाणी वापरला जातो. अवबोध, स्मृती, कल्पना, संकल्पना, तर्क आणि चिकित्सावृत्ती हे निरनिराळया पातळयावरती चालणारे ज्ञानात्मक (Cognitive) मनोव्यापार होत या सर्वांचा अंतर्भात विचार प्रक्रियेत केला जातो. विचार प्रक्रिया सुरु होण्यापूर्वी कोणती तरी एखादी समस्या असावी लागते. विचार करते वेळी निरनिराळया प्रतिक्रियांचा उपयोग आपण करीत असतो. वस्तूचा नमुना, प्रतिकृती, नकाशा, चिन्हे, कल्पना, संकल्पना, शब्द प्रतिमा इत्यादी प्रतिके होत.

प्रस्तवना :

विचारप्रक्रियेच्या बाबतीत त्याचा नेमका अर्थ स्पष्ट होण्यासाठी ज्या व्याख्या सांगितल्या जातात त्यामध्ये.

अनुभवाची ज्ञानात्मक बाजू म्हणजे विचार होय – जेम्स कॉस

पूर्वानुभवाच्या विविध अंगाची मनातल्या मनात जुळवा–जुळव करणे म्हणजे विचार होय.

– नॉर्मन एल. मन.

विचारप्रक्रियेत संदर्भात जी वैशिश्टे सांगितली जातात त्यामध्ये
1.विचार प्रक्रिया ही एक सृजनात्मक प्रक्रिया आहे.
2.विचार प्रक्रियेत पूर्वानुभवाचा उपयोग करुन त्यास कल्पनेची जोड दिली जाते.
3.विचार प्रक्रिया अनुभवाची ज्ञानात्मक बाजू आहे.
4.विचार हा एक प्रकारचा मनोव्यापार आहे.
5.विचार प्रक्रियेत अनुमान, संबोध निर्मिती, स्मृती कल्पना, अवबोध इत्यादी समावेश होतो.
6.विचार प्रक्रियेत समस्येचे आकलन होऊन ती समस्या सोडवण्याचा मार्ग निदर्शनास येतो.

भावीकाळात शिक्षणाचा दर्जा सुधारावयाचा असेल तर गुणवंत शिक्षक निर्माण करणे गरजेचे आहे. विद्यार्थ्यांच्या संदर्भातील वेगवेगळया मानसशास्त्रीय संकल्पना अभ्यासताना विद्यार्थ्यांच्या कल्पना शक्तीचा अभ्यास महत्व वाढवण्यासाठी व विद्यार्थ्यांच्या ठिकाणी वैचारिक पातळी विकसित करण्यासाठी शिक्षकाला पुढील कृती अपरीहार्य असते. विविध अध्यापन पध्दतीचा उपयोग, प्रत्यक्ष अनुभव देणे, समस्येचे उकल, संबोध निर्मिती, चिकित्सा वृत्ती, संबोध निर्मितीकडे लक्ष इत्यादी.

वरील सर्व घटकांच्या अनुशंगाने अध्ययन–अध्यापन प्रकियेमध्ये विचार प्रकियेबाबत दिला जाणारा भारांश यांचा विचार करण्यासाठी व बी.एड. प्रशिक्षणार्थीच्या सराव पाठाच्या नियोजनासंदर्भात अंमलबजावणी संदर्भात व अध्यापनानंतरच्या कियेमध्ये विचार प्रकियेचा होणारा संबंध पाहण्यासाठी प्रस्तुत संशोधन हाती घेतले होते.

संशोधनाची उद्दिष्टे :

1.सूक्ष्म अध्यापन प्रशिक्षणाचा प्रशिक्षणार्थ्यांच्या वर्ग विचार प्रकियेसंदर्भात असणा–या संबंधाचा शोध घेणे.
2.अभिरुप अध्यापनाचा प्रशिक्षणार्थ्यांच्या वर्ग विचारप्रकिये संदर्भात असणा–या संबंधाचा शोध घेणे.
3.आशययुक्त अध्यापन पध्दतीचा प्रशिक्षणार्थ्यांच्या वर्ग विचार प्रकियेसंदर्भत असणा–या संबंधाचा शोध घेणे.
4.अध्यापनाची प्रतिमाने प्रशिक्षणाचा प्रशिक्षणार्थ्यांच्या वर्ग विचार प्रकियेसंदर्भात असणा–या संबंधाचा शोध घेणे.
5.वर्ग अध्यापन प्रशिक्षणाचा प्रशिक्षणार्थीच्या वर्ग विचार प्रकियेसंदर्भात असणा–या संबंधाचा शोध घेणे.

संशोधनाची गृहीतके :

1.प्रशिक्षणार्थीला अध्यापन करीत असतांना विचार करावे लागतात.
2.शिक्षक–शिक्षण कार्यकमामधील प्रशिक्षणामुळे प्रशिक्षणार्थ्यांच्या विचार प्रकियेवर परिणाम होतो.

संशोधन परीकल्पना :

1.सूक्ष्म अध्यापनाचे प्रशिक्षण आणि प्रशिक्षणार्थीची वर्ग विचार प्रकिया यांच्यात संबंध असतो.
2.अभिरुप अध्यापनाचे प्रशिक्षण आणि प्रशिक्षणार्थीची वर्ग विचार प्रकिया यांच्यात संबंध असतो.
3.आशययुक्त अध्यापनाचे प्रशिक्षण आणि प्रशिक्षणार्थीची वर्ग विचार प्रकिया यांच्यात संबंध असतो.
4.अध्यापन प्रतिमानाचे प्रशिक्षण आणि प्रशिक्षणार्थीची वर्ग विचार प्रकिया यांच्यात संबंध असतो.
5.वर्ग अध्यापनाच्या प्रशिक्षणाचा आणि प्रशिक्षणार्थीची वर्ग विचार प्रकिया यांच्यात संबंध असतो.

संशोधन कार्यपध्दती :

संशोधनासाठी संशोधकाने वर्णनात्मक संशोधन पध्दतीतील सर्वेक्षण पध्दतीचा वापर केलेला आहे.

संशोधनासाठी नमुना निवड :

Cluster Sampling Method ने सांगली जिल्हयातील चार शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील प्रत्येक 15 छात्राध्यापकांची निवड केली.

संशोधनासाठी साधन :

संशोधनासाठी माहिती संकलनाचे साधन म्हणून संशोधक निर्मित पद्निश्चयन श्रेणी व मुलाखत सूचीचा वापर केला.

संशोधनाचे निष्कर्ष :

1.छात्राध्यापकांमध्ये विचारांचे विकसन करण्यास सूक्ष्म अध्यापनाचे प्रशिक्षण व प्रतिमानांचे प्रशिक्षण निम्या प्रमाणात उपयुक्त ठरतांना दिसून आले.
2.बहुतांशी प्रमाणात छात्राध्यापकांमध्ये विचारांचे विकसन करण्यास अभिरुप अध्यापनाचे प्रशिक्षण, आशययुक्त अध्यापनाचे प्रशिक्षण व वर्ग अध्यापनाचे प्रशिक्षण उपयुक्त ठरतांना दिसून आले.
3.संवेदनात्मक विचार प्रशिक्षणाच्या स्त्रोतामध्यून निम्या प्रमाणात छात्राध्यापकांमध्ये विकसित होताना दिसून आले.
4.अमूर्त विचार, चिंतनात्मक विचार, सृजनात्मक विचार, चिकीत्सात्मक विचार व साहचर्यात्मक विचार प्रशिक्षणाच्या स्त्रोतामधून बहुतांशी प्रमाणात छात्राध्यापकामध्ये विकसित होताना दिसून आला.
5.वर्ग अध्यापनामध्ये छात्राध्यापकांचे संवेदनात्मक विचार, चिकीत्सात्मक विचार व साहचर्यात्मक विचारासंदर्भात कृती करण्याचे प्रमाण मध्यम प्रमाणात दिसून आले.
6.वर्ग अध्यापनामध्ये छात्राध्यापकांचे अमूर्त विचार चिंतनात्मक विचार व

सृजनात्मक विचारासंदर्भात कृती करण्याचे प्रमाण चांगल्या प्रमाणात दिसून आले.

शिफारसी :

1.वर्ग अध्यापनासंदर्भात आवश्यक विचार प्रक्रियेच्या संदर्भात दिल्या जाणा–या प्रशिक्षणाची निर्मिती होणे आवश्यक आहे.
2.प्रशिक्षणाच्या स्त्रोतामध्ये वैचारिक घटकांचा समावेश व्हावा.
3.छात्राध्यापकांना दुस–या पाठा आधी पहिल्या पाठा संदर्भात चर्चा व मार्गदर्शन करणे आवश्यक आहे.
4.वैचारिक क्षमतेच्या विकसनासाठी कार्यक्रमाचे, उपक्रमाचे आयोजन व्हावे.

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal
For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished research paper.Summary of Research Project,Theses,Books and Books Review of publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- International Scientific Journal Consortium Scientific
- OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- Google Scholar
- EBSCO
- DOAJ
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database

Indian Streams Research Journal
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.isrj.net